

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 29 februari 1924 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen.

Genom en den 21 december 1923 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 2, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag.

22 kap. 12 § strafflagen lyder sålunda:

»Brukar man eller låter bruka, utan lov, vad annan tillhör och det man i besittning haver; böte högst tjugufem riksdaler. Tager någon eljest och brukar, utan lov, vad annan tillhör; vare bot högst femtio riksdaler.»

Det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget innebär, att de båda enligt lagrummets nuvarande lydelse under olika straffhot ställda fallen, att man olovligen brukar eller låter bruka vad annan tillhör och det man i besittning haver och att någon eljest tager och olovligen brukar vad annan tillhör, skulle sammanföras under en gemensam, väsentligt skärpt straffbestämmelse, enligt vilken straffet skulle utgöra böter — utan annan begränsning i fråga om maximum än den i 2 kap. 8 § strafflagen stadgade eller 500 kronor — eller, där omständigheterna äro synnerligen försvärande, fängelse i högst sex månader. I samband härmed skulle brottsobjektet i lagen kännetecknas som annans »lösa gods».

1734 års lag uppställde två olika grupper av ansvarsbestämmelser rörande olovligt brukande av annans egendom. Den ena gruppen avsåg sådana fall, i vilka någon olovligen brukat annans gods, som han hade i sin besittning. Hithörande bestämmelser meddelades — liksom huvudparten av lagens förnintlighetsbestämmelser — i de civila balkarna i samband med de bestäm-

Historik

melse, vilka reglerade de avtal, på vilka besittningsförhållandet grundade sig. Sålunda stadgade, bland annat, handelsbalken i 10 kap. 3 § sex dalers bot för den, som olovligen brukade pant, och i 12 kap. 4 § tio dalers bot för den, som olovligen brukade inlagsgods. Den andra gruppen av ansvarsbestämmelser avsåg sådana fall, i vilka det olovligen brukandet förbundits med en besittningskränkning, med andra ord så kallad brukstjuvnad. Dylika fall behandlades — i nära sammanhang med tjuvnadsbestämmelserna — i missgärningsbalken 43 kap. 3 § och ådrogo gärningsmannen skyldighet att gälda dubbel lega. Här möter den sedermera allt framgent bibehållna beskrivningen å brottshandlingen »tager och brukar», och brottsobjektet betecknades kasuistiskt såsom »båt, fartyg eller häst», en uppräknin, vilken i det följande upptogs i förordningen den 4 maj 1855 om ansvar för stöld och snatteri samt rån § 19, medan åter i övrigt under lagarbetets gång den allmänt hållna beskrivning å objektet kom till användning, som den nu gällande lagen innehåller.

Lagkommittén behandlade i sitt förslag till straffbalk de olika fallen av olovligt brukande i en gemensam paragraf, 24 kap. 4 §, vilken hade sin plats omedelbart efter försvinningsparagrafen, samt stadgade för olovligt brukande av annans gods i eget innehav ett högsta straff av tjugu riksdalers böter och för brukstjuvnad ett straffmaximum av trettio riksdalers böter. Dessa bestämmelser övergingo oförändrade i lagberedningens förslag till straffbalk 25 kap. 4 §.

Då sedermera det partiella reformarbetet på strafflagstiftningens område tog vid, erhöU brukstjuvnaden sin plats i ovannämnda lag den 4 maj 1855 § 19, varemot bestämmelsen om olovligt brukande av annans gods i egen besittning inflöt i förordningen den 7 september 1858 om förfalskning, så ock om bedrägeri och annan oredlighet § 34. Straffet utgjorde enligt 1855 års förordning böter från och med tio till och med femtio daler och enligt 1858 års förordning böter från och med fem till och med tjugufem riksdaler. I 1864 års strafflag sammanfördes slutligen, på sätt 22 kap. 12 § utvisar, de båda formerna av olovligt brukande ånyo under en gemensam paragraf, därvid straffet bestämdes till böter, högst tjugufem respektive högst femtio riksdaler.

Utskottet. Såsom av det ovan anförda framgår, har brottsbeskrivningen i 22 kap. 12 § strafflagen vunnit sin utformning i nära anslutning till bestämmelserna om tjuvnad och försvinnin. De i lagrummet använda ordalagen »tager och brukar», sammanställda med förarbetena, giva vid handen, att det här liksom vid tjuvnad och försvinnin endast är fråga om sådana rättskränkningar, vilka hava till föremål annans lösa gods. Denna tolkning har även kommit till uttryck i praxis och får nu betraktas såsom allmänt vedertagen. Då det kungliga förslaget infört orden »annans lösa gods» i brottsbeskrivningen, torde häri följaktligen icke ligga någon ändring i sak.

Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen, att en skärpning av de för olovligt brukande i 22 kap. 12 § strafflagen uppställda straffskalorna är påkallad. Härför talar till en början den stora utsträckning, i vilken dylika brott förekomma, vilken häntyder på, att det nuvarande straffskyddet är otillräckligt. Det måste ock framstå såsom oegentligt, att ett brott, som ej sällan kan bereda den brottslige betydlig vinning, icke kan bestraffas strängare än med tjugufem eller femtio kronors böter. Särskilt skarpt framträder denna oegentlighet, om man besinnar, att, såsom i propositionen framhållits, åtskilliga typer av olovligt brukande utan skarp gräns glida över i tjuvnads- eller försvinningsbrott. En mjukare övergång mellan straffskalorna för olovligt brukande och de för tjuvnad och försvinnning gällande straffskalorna är därför av behovet påkallad.

Huruvida man vid en omarbetning av straffskalorna bör sammanföra de båda i 22 kap. 12 § strafflagen behandlade fallen av olovligt brukande under en gemensam straffbestämmelse, kan vara föremål för olika meningar. Det synes emellertid utskottet vara obestridligt, att åtskilligt talar för den i lagen uppställda grundsatsen, att olovligt brukande bör bestraffas strängare, då det är förbundet med besittningskränkning än eljest. Med hänsyn härtill och då det praktiska behovet av en straffskärpning starkast gjort sig gällande i fall av förnämnda slag, har utskottet funnit, att övervägande skäl föreligga för ett bibehållande av den åtskillnad, som lagen i dess nuvarande lydelse gör mellan olika fall av olovligt brukande. Härvid har utskottet jämväl tagit i betraktande, att det med hänsyn till den pågående allmänna revisionen av strafflagen synes önskvärt, att lagens brottsbeskrivning icke för närvarande rubbas. Utskottet har därför inskränkt sig till att, under bibehållande i huvudsak av lagrummets nuvarande avfattning, föreslå vissa skärpningar i straffskalorna.

I sådant hänseende har utskottet till en början anslutit sig till det kungliga förslaget, i vad detsamma innebär, att de i 22 kap. 12 § strafflagen uppställda begränsningarna i fråga om bötesstraffets maximum skola borttagas. Vidare har utskottet för de fall, då det olovliga brukandet är förbundet med besittningskränkning, upptagit det kungliga förslagets föreskrift att straffet, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, skall vara fängelse i högst sex månader. Düremot har utskottet ansett tillräckliga skäl ej föreligga att införa fängelsestraff även i straffskalan för olovligt brukande av gods, som gärningsmannen har i sin besittning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

LAG**om ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 22 kap. 12 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Brukar man eller låter bruka, utan lov, annans lösa gods, evad man det förut i besittning hade eller icke; straffes med böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Brukar man eller låter bruka, utan lov, vad annan tillhör och det man i besittning haver; straffes med böter. Tager någon eljest och brukar, utan lov, vad annan tillhör; vare straffet böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse i högst sex månader.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1924.

Stockholm den 28 februari 1924.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Edw. Larson*, *Åkerman*, *Klefbeck*, *Sandegård*, *P. E. A. Jonsson*, *J. O. Karlsson* och *Ernst Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *af Ekenstam*, *Strid*, *Lindley**, *Nilsson* i Antnäs*, *Leo*, *Söderberg* och *Lindgren* i Dingelvik*.

* Ej närvande vid utlåtandets justering.